

de wanhopige aanvallen op onze troepen aanving. Overal lagen dooden en gewonden, doch met het sneuvelen van den vorst was ook alle verzet gebroken en heel spoedig bleek ons, dat de eigenlijke bevolking ons niet kwaad gezind was. Zoo kon ik reeds den volgenden morgen, nu echter slechts gewapend met schetsboek en potlood, de dessa ingaan om te trachten iets van mijn gading te vinden. Het resultaat was de schets eener dorpsstraat, waarvan hierbij de meer afgewerkte teekening gaat. Wellicht bestaat deze straat reeds lang niet meer, want nadat Nederlandsche bestuursambtenaren zich te Den Pasar gevestigd hebben, zijn daar groote veranderingen aangebracht; maar de teekening geeft dan toch in ieder geval het duidelijk beeld van een dorpsstraat, zoo als men die heden ten dage nog veel op Bali aantreft. Breed is deze straat en belommerd hier en daar door hoogstammig geboomte, welks dichte bladerkruinen het zonlicht slechts noode doorlaten. Op sommige plaatsen kronkelen over den weg dikke wortels, welke bij duisternis den onvoorzichtigen wandelaar minder aangename verrassingen kunnen brengen, doch aan den anderen kant ook weer een natuurlijk middel zijn tegen het afkalven van den weg bij zwaren regenval. Tegen dit laatste euvel ziet men trouwens vaak boomstammen dwars over den weg aangebracht, of heeft men dezen, waar de helling al te sterk is, met groote platte steenen geplaveid.

Rechts en links van den weg de leemen, met alang-alang tegen het verregenen gedekte muurtjes, waarin nauwe doorgangen naar de verschillende erven leiden. Binnen deze erven liggen de gebouwtjes, waarin de familie gehuisvest is, de keuken, het rijst-

schuurtje en de huistempels. Voor honden, varkens en kippen, getrouwe vrienden van den Balinees, zijn geen afzonderlijke hokken gebouwd; zij loopen vrijelijk in en uit en helpen flink mede om de onreinheid, zonder welke geen Balineesch erf „echt” is te noemen, tot den hoogst denkbaren graad op te voeren. Alleen de vechthaan, het meest geliefde, het meest vertroetelde huisdier van den Balinees, zijn lust en zijn glorie, is gedoemd het grootste deel van zijn meestal zeer kortstondig leven te slijten onder een soort korf van bamboe, welke hij slechts verlaat om aan vrienden of bekenden vertoond te worden en dan kleine proeven van vechtkunst af te leggen of. . . .

om zijn laatsten vinnigen strijd te kunnen gaan strijden. Voor deze hanengevechten, die hier wel tot de grootste volksvermakelijkheden gerekend kunnen worden, vindt men in bijna iedere groote dessa een zoogenaamde hanenkloppaan. Die van Den Pasar was vlak naast de Poerie gelegen en bijzonder groot. Zij bestond uit een verhoogd platform, waarboven zich een hoog en tamelijk spits dak verhief.

De Poerie (= vorstenerf) zelf mat ongeveer 200 bij 175 meter en was omgeven door muren van 4 meter hoogte en 1½ meter dikte, terwijl de binnenruimte, waartoe twee poorten toegang gaven, weer verschillende door hooge muren gescheiden afdeelingen bevatte, die door fraai gebeeldhouwde poorten met elkaar in verband stonden. Daar was bijv. een afdeeling, waarin de Saraswati, het verblijf van den vorigen vorst; een andere afdeeling bevatte weer verschillende ontvanggelegenheden, terwijl voor den vorst zelf twee afdeelingen bestemd waren geweest. Weer elders vond men de Pameradjan of huistempel. Voor ons vormde

FRAGMENT HOUTSNIJWERK EENER DEUR
DER SARASWATI.